

ત્રણ અંકી
સુહરસેન ચંદ્રકલા
ના
ગાયન રૂપી ઓપેરા.

રચનાર

દયારાંકર વસનજી ગીરનારા.

રહેવાસી જુનાગઢ

મુદ્રક:-

પારસી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ફ. પા.

ખંખાતાએ ડાખી છે.

મુંબાદેવી રોડ, ચોકસી બજાર.

સાંત ૧૯૩૭, શને ૧૯૮૧.

કીંમત ૪ આના

આચ્છે ચોપડી સરકારી ધારા મુજબ રેજીસ્ટર કરી
ને સરવે પરકારનો હક માલિકે પો
તાના સ્વાધીનમાં રાખ્યો છે.

પ્રસ્તાવના.

આ મારો પ્રથમ શ્રમ માત્ર નિર્દોશ ગમતના રમત ગણી તેની ચરચા ઉપર કોઈ પણ વિવેકી અ-હસ્યો દયા દ્રષ્ટિ સિવાય ખીજો એકે ઉપાય નહિ ચો-જશે એવી હું અપેક્ષા રાખું છું. કારણ આ પુસ્તકની ઉત્કંઠા એ મારા હમેશના વિચારનું પરિણામ નહિ હતું તેમ છતાં સ્વભાવિક રીતે એક રસિલું નાટક ચિત્ર દર્શનની રંગભૂમિ પર લાવવાને યોગ્ય કરવા મા રું મન લલચાયું હતું. જે કામ ઇશ્વરેચ્છાએ આ વેળાએ પાર પડ્યું છે.

આ પુસ્તકમાં રસિલી કવિતા લાવવાને મારાથી બન-તી કોશીશ કરવાને પછત પડ્યો નથી તેમ મારી શ-ક્તિના પરમાણુમાં મેં પૂર્ણ લક્ષ આપ્યું છે તેમ છતાં મારા નખળા જ્ઞાનને લીધે કવિતા વધારે રસિક નથી.

મને પીંગળનું જ્ઞાન નહીં હોવાથી વૃત, છંદ વિગ-રેમાં મારે મહેરબાન ની ધણી કિંમતી સાહ્યતા લેવી પડી છે જેની સાથે કે મને કોઈ જાતની આગળ નહિ છતાં આ પ્રસંગેજ તે સાહાયણ ત થયેલ છે તો તેના ઉપકાર આ સમયે મારાથી જે દલો મનાયછે તેટલો માનવાને વિસરતો નથી.

મુરખી વૈદરાજ શુખારામ મેઘજી પાઠક

મારા લઘુપાણીમાં કે જે સમયે માઆપના લાભથી છોકરાંને દુર રહેવાની અને કેલવાણી લેવાની ઘટિત જરૂર સમજાયછે તેવે સમયે મને યોગ્ય સાહચરતા આપવા આપ મગ્ન કળાયા છો. એમ જ્યારે મારા લક્ષમાં આવે છે ત્યારે આપના ઉપકારી અવેજમાં દબાઈ જતાં અત્યંત હર્ષના કિરાણુ પ્રકાસતાં મારી દ્રષ્ટિએ દૃષ્ટું છઠ્ઠી જેનું પરાવર્તન પાડવાને આ અસાધારણ શ્રમ વાસ્તવિક ગણી આપ સમાન સદૃશ્યના નામને આ અર્પણ પત્રમાં શોભાવાં માન સમજું છું. જે માત્ર હેતુ દ્રષ્ટિથી સ્વીકારશો.

લાજ તમારો આજ્ઞાંકિત સેવક,

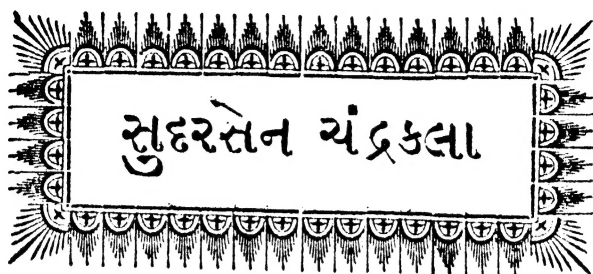
દયાશંકર વસનજી ગીરનારા

! પાત્ર

ચંદ્ર વિજય	એક રાજા.
ભદ્રાક્ષ	તેના પ્રધાન.
ભાનુ મતી	તેની સ્ત્રી
ચંદ્રકલા	તેની પુત્રી.
સુ બુધ્ધી	ચંદ્રકલાની દાસી.
ભદ્રસેન	એક રાજા.
સુદરસેન	તેના પુત્ર.
શુકલાક્ષ	તેના પ્રધાન.

[વેપારી, લુટારા, કલાવંતીઓ વિગેરે]

સંઘની અંદર—બુઢો બ્રાહ્મણ, બુઢી તેની સ્ત્રી,
છોકરો તેના પુત્ર.—આંધલો, મારવાડી, લંગડો સિપાઈ
છ. તથા વાણીઓ, ઇત્યાદિ.

અધા સાથે મંગળા ચરણ.

(કુંજ તણે વન જઈએ)એ રાહ
 યાદ કરો મહીપાલ, યાદ દરસાવે અમને અપાર
 સંકટ નિવારણ શ્યામ, કળા નિધી સુર્ય સર્જનહાર.
 રમાણીક લીલા અનુપમ રાજે, વર્ણાય કેમ શ્રંગાર-યાદ.
 સર્વ સક્તિ તેં નિજપદ ધરીને, નરાજો આપાવ્યો આ
 ભાર--યાદ.

હવિતજનનનું તુજ ઇચ્છાએ, રહ્યું ગાણાય સુખકાર-યાદ

આંક ૧લો. પ્રવેસ ૧લો.

સ્થલ, રાજ્ય કચેરી.

ચંદ્ર વિજય રાગ સોરઠ.

પુત્રી મોટી થઈ હવે, મુજ પુત્રી મોટી થઈ;
 ચંદ્રકલા સમ યોગ્ય નહિ વર, ચંદ્રકલા સમ નહિ
 અપાર દેશનાં ભુપ નિર્ખતાં, છતાંપિ મન ડરે નહિ;
 વિશ્વેશ ખતાવ ભાળ સુતાસમ, વર મળવાને કહી.—પુત્રી

(૮)

ભક્તાધિન થઈ ભક્તજનને, દુખ નિવારાણ જહિં તહીં.
ફળવાન છતાં કેમ અરે તું, દૂર કલાએ થઈ.—પુત્રી

ભદ્રાક્ષ

ગજલ.

અરે કેમ શોક ધરો, નિર્યક રાજ તમે,
કર્યેથી કલ્યાંત આમ, પરિતાપ શોક નહિ સમે.—અરે
શોક ધરવાથી જો, નિયમીત મટતુંજ હોય;
તો ઘટીતછે એમ કરવું પાણુ, વ્યર્થ દહ શાને દમો.—અરે
આસ્થા ઇશ્વર પર, પૂર્ણ છે તેથી ફળ ખચિત;
માપ્ત થશે પ્રભુથી, ઝટ માનીએ અમે. — અરે

ગજલ.

(સુનલો હમેરી) એ રાહ.

ચંદ્રવિજય—મન મારું અકળાય છે,
ભદ્રાક્ષ —શાંતિ તેથી તજાય છે;
ચંદ્રવિજય—પુત્રી વિષે ચિંતા થાયછે,
ભદ્રાક્ષ —ખેદથી મન ગભરાય છે.
ચંદ્રવિજય—વિશેષશ્વરના આંશરો,
ભદ્રાક્ષ —ડરશે એ જગમાં ખરો;
ચંદ્રવિજય—આસ્થા એનાય આંતરો,
ભદ્રાક્ષ —એવું સ્પષ્ટ મનાએ છે.
ચંદ્રવિજય—શર્પ શક્તિ સમાન્તરે,
ભદ્રાક્ષ —વહેંચતાં અમને અંતરે;

(૯)

ચંદ્રવિનય--ગણિ ગણ્યા કેમ અંતરે,
ભદ્રાક્ષ —એ થકી મન દુખાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો. સ્થલ રસ્તો.

(જીવો પેલી ચંપેલી કેવી)એ રાગ.

વેપારી

ર્યો હું ગામેગામ બધે પાણુ વેચાણો ન માલ,
તેથી હવે ચંદ્રકળા પાશે જાઉં તતકાલ.
દાશી તેની ગઈ હ્યાંથી માટે જાઉં તે પાશ,
જઈ વાત કરું હું તેને સઘલી પુરાણુ થાએ આશ.
સુદરસેનની છબી છે પાસે ખતાંવું હું આવાર,
લઈ છબી તે આશા મારી પુરસે નીરધાર.
કંઈ જરા ન દરી કરતાં સત્વર પોહોંચું ત્યાંહી,
જલદી જલદી પોહોંચીને હું છબી દખાડું હ્યાંહી

પ્રવેશ ૩જો. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા

ગજલ.

(આગતો હમશે ઇશકદાર) એ રાહ.

મલુ ઉગાર પ્રીતથી, દુખ દમે ઘણું ઘણું;
કષ્ટકારિ નિવાર તું, દુઃખ વેઠ્યું ઘણું ઘણું.
આસ્થા ઉભરાતિ રહે, તારા ઉપર સદા વિભુ;
પતિ વિહાર નિરાશનું, દુઃખ મળે ઘણું ઘણું,
શોધ હું કરાવી થાકી, દંપતી સજોડ થવા;

(૧૦)

ક્યારે તું ચોગ્ય વર દઈ, સુખ કરીશ ઘણું ઘણું.
નીરાશ કરવા સમ, દુઃખ ખીજું છે નહોં;
માટે પ્રભુ ન કર નિરાશ, દુઃખ ગાણું ઘણું ઘણું.

(એટલું ગાઈ સુઈ જાયછે અને એકાએક ઝખકીને)

લલીત.

અકળ સ્વપ્નના મર્મ બેદર્તા,
અમિત તર્ક તો જાયછે થતાં;
અવરની જ્યહાં થાયના ગતી,
ભુવન આવવા કોકરે મતી.
સદિવ ચોકીતો મેહલ ઉપર,
નહિજ હામ કો આવવા ધરે;
ત્યમ છતાં અરે અંતરે ધસો,
વશ કરી મને અંતરે વસી; (દાસી આવેછે)
ખચિત ચોગ્ય છે એ સખા પતી,
કનડશે રતી વેદના થતી.

મુખુધી

રાગ ભેરવી.

(નામ જાનેકા ન લો યાર)એ રાહ

વીનંતી લક્ષમાં લે તું ઝેની માઝી,
દારે આવ્યો છે એક ધનાઢય વેપારી.
માલ લેવાનું મને જણાવ્યું તેણે જ્યારે,
આવી ત્વરાથી દાડિ, લેવાને આજ્ઞા તમારી.

(૧૧)

આપો આજ્ઞા તમે જો લાવું તેને આપ સમક્ષ,
ખોટી ન રહેશે વાર ઝાઝી કહું બેની મારી.

અંદકળા

રાગ ગરબો.

(ત્રોકળીએ લઈ ચાલો)એ રાગ
સાવ દાસી જઈ જલદી, વેપારીને તુંજ હમાણા,
વાર લગાડ્યા વિના બેની મારી,
સાવ એ તેને ત્વરાથી, વેપારીને તુંજ હમાણા.
શું ચીજ છે તેની પાશે તે જોઈ,
મન ગમતો માલ હું લેઉં, વેપારીને તુંજ હમાણા
[દાસી જઈને લાવે છે]

અંદકળા

રાગ કલ્યાણ.

કોણ ક્યાંથી આવ્યા તમે કો, સાચે સાચી મને વાતરે;
માલ શું છે તમ પાસે તમે ક્યાં, થવા મને રણિયાતરે.

વેપારી

રાગ લાવણી.

(ગોરી ચલી સાસરે)એ રાગ
હું છઉં વેપારી એક, માનજો સાચું;
મરો ખરીદ કરોને માલ જેથી હું રાચું.
વેચવાને અર્થે નિકલ્યો અહિંથી જ્યારે,
આ પાશે ઉભી તે બાઈ મલી હતી ત્યારે.
જેને માલ લેવાનું સુચવ્યું મેં બાઈ,
કહે આવું પુછીને વાત ઉભો રહે આંહી.

(૧૨)

તમ આજ્ઞા મલતાં તેડી મને તે લાવી,
હવે ઇચ્છું તમારી પાસ લ્યો મન ભાવી.

ચંદ્રકળા

રાગ કલ્યાણ.

(જલ્દ હો બેઘર) એ રાહ

હગાડોને એમાં, સું છે, કેજો મુજને પુછું હું,
જોઈ હું મુજ નજરે માલ, વેચાતો રાખું જરૂર.

(વેપારી છબી સંતાડે છે અને શાહિ આપે છે)
શું તમે સંતાડ્યું તે ક્યો, સાહિતો આ પાછી લ્યો,
પેલી ચીજ મુજને દીઝો, સાચું તમને કહું છઉં
(રીશમાં) નજો દેખાડો તે ચીજ, શામાટે ચડાવો રીશ,
એકવાર જોઈશ નકીજ, ખરું તમને કહું છઉં

ગજલ. (કીશ કદર મે જો કરું) એ રાહ.

વેપારી—કરો માં જકર તમે, શાર એમાં કંઈ નથી,
શુંકામ જોવાનું એમાં માલ એ તો કંઈ નથી.
શુબુધી—અલ્યા ભાઈ વેપારી તુંતો, દેખાડને કહું છ હું !
જકરી આદમી તું તો,

વેપારી—માલ એમાં કંઈ નથી.—કરો માં.

લ્યો ત્યારે હું તમથી હારી ચીજ તે દેખાડું મારી

(વેપારી છબી ખતાવેછે ને ચંદ્રકળા મુઠ્ઠાગત થાયછે)

શુબુધી—હાય હાય બાઈ મુજ મારી,

વેપારી—કહ્યું માલ એ તો કંઈ નથી.

(૧૩)

સુબુધી રાગ શોહીણી.

(ઈશકકા ખંજર લગા હે)એ રાહ

શાન્ત થા શાંણીતો તું છે બેની તુને શું કહું,
શિદને ગભરાયે તું વાલી સમજી તુજને હું શું કહું
સમજી છે તું મારી બેની ચીંતા નહી તું કર કંઈ તેની
નાથ તુને મલવા વિશેની સમજી છે પછી શું કહું.
હ વચન હું તુજને આપું છે દુઃખ તુને તે હું કાપું,
શાંત થા એ અહલ્લા બાપુ સમજી હવે હું શું કહું.

અંકકળા રાગ ગજલ.

(ઈશ આતસે ઉલકત)એ રાહ.

સ્વપ્ન મને જે આવીયું તે ખરેખર આ,
સ્વપ્નામાં છબિ દિડી મે તે ખરેખર આ.
એ ભલા વેપારી અમને છબી તો તે તું આપ,
મો માગ્યું મુલ આપું તને હુંજ ખરેખાત.
વિચાર સું કરોછો તમો આપો ને આ વાર,
બોલો મુખે તે દામ દઉ હું તમને આ વાર.

વેપારી રાગ કલ્યાણ.

લાચારે હું આપું તેહ, નિશ્ચયે માનો જીકું ન તેહ,
ગયે હતો હું એકજ દેશ, છબી ઉપર મુજ લાગ્યો પ્રેમ,
લીધિ માગણિ કરિમે એમ, પૈસા ખરચ્યાછે બહુ તેહ--લા
આપો મુજ મન માન્યું દામ, છબી તે આપુ આ ડામ,

(૧૪)

સુદરસેન રાજનુ નામ, મરજી પડે તે કરો એનું કામ.

અંદકળા

રાગ

(નીર્દયશે પ્રીત કરો ન કો)એ રાહ
 ઉગારી મને તેં કિધી ઉપકારી,
 ખરેખર હું તો છઉં તુંજ આભારી;
 આ આભાર જો હું ભુલું તો,
 ફેર પડે વળી જતે અમારી.
 દાસી જલદિ વહેલી જઇને,
 અપાવ રૂપીઆ મુજ નામજ દઇને;
 પછી જતું આ છખીજ લેઇને,
 કરવા વળી મને તું ઉપકારી.
 શોધીને આવીશ જો યેની,
 દઇશ શોનું ન કરીશ શંતોખી.
 ન આવેતો મરું યાદીમાં તેની,
 છઉં યેની હું તારીજ આભારી.

પ્રવેશ ૪ થો જંગલ.

કુટારાઓ રાગ ભેરવ.

(દુરસે આચેથે શાકી) એ રાહ
 કુટારાઓ—પિયો ભાંગને ધુમ મચાવો,
 બધા ભેગા મલી અહીં આવો.

દુ. ૧.—પિતું ભાંગ આજ ખુબ મેંતોરે પિધીછે ભાઇ

(૧૫)

લુ. ૨.—એમ તમે શું બોલો છો ભાઈ મારાજાઓ—પિ.

લુ. ૩.—લડોમા તમે તો ભાઈઓ શિદ ખટપટ કરો,

લુ. ૧.—ભાંગતો કદી ન પિયું શાયું તમે માનો—પિ.

[સાંભે જોઈને]

લુ. ૩.—પણ થોભો ભાઈ જીવો ત્યાંથી આવેછે તે પેલું શું

લુ. ૪.—ગખર માલ મને દીસે તમે જીવો.—પિ.

લુ. ૨.—બોલો ભાઈ આપણે હવે તો કેવિ રીતે કરવું,

લુ. ૪.—(૧. ન)ચુક્તિ નવિન તમે તો બતાવો.—પિ.

લુ. ૧.—પેહલાં એની શાથે આપણે તો હળીમળી રહેવું

કરીને કપટ પછી માલ તો પચાવો.—પિ.

ત્રણે લુટારા—ઠીક ભાઈ તદખીર તેં તો ઠીક કાઢી આપી

લુ. ૧.—ત્યારે ઠીક આવો મારી શાથે બધા આવો—પિ.

પ્રવેશ પમો.સ્થલ મોટું જંગલ.

(સુદરસેન સીકાર કરવા નીકલે છે)

સુદરસેન બેત.

શિકાર ગયો હાથથી થયો છઉં નિરાશ,

અરે મેં કેવી ઉમેદ તીર માર્યું પણ પુરી નહીં થઈ આશ

થાકી હું ગયો ઘણો માર્ગ લુહ્યો છું ચૂંહાંહી,

માણશ મારાં છે પાછળે તે મને શોધશે ત્યાંહી.

તરસ મને લાગી ઘણી ચ્શુધા પીડે બહુ,

આ શમે હું આ પ્રભુ કોની શાહ્યતા લેઉં

આવેછે તે કોણ છે શાંમે પેલા જન,

(૧૬)

આશ્રય માંગીશ જો હુંતો કરશે મુજ જતન.
રાજા છઉં એક દેશના પાલું છઉં અરે શર્વ,
શંપતી કે સુખના ભાઈ ના કરતા ખાટો ગર્વ.

(હુટારાઓ આવે છે.)

રાગ

હુ. ૧.—કોણ તમે છો કેજો દેજો જવાબ તે અમને,
મુદરસે.—રાજા છઉં હુંતો ભાઈ દુઃખની મારી વાત
શું કહું તમને.

શિકારે હું ચાલ્યો સાથે હતા મુજ ખરોખરી પાંચ
હુ. સાથે.—દાસ હમે તમારા રાખો તમ સાથેના આવેઆંચ.

નાકર અમે તમારા આજયિ થયઃ છડીએઅરે રાજા,
મુદરસેન—ચાલો ત્યારે સાથે રાખજો તમે આજથી માઝા.
(બધા જાયછે)

પ્રવેશ ૬ ઠો. સ્થલ આંખાનુ જંગલ.

સુબુધી

રાગ ગજલ.

(ફીરાતા હયે હમે કાં કાં

અરે ઓ હાય હવે હું શું કરું ઓ પ્રભુ કરું ઓ પ્રભુ,
મળે નહી મુજને તે હાય,તો મરું હું પ્રભુ મરું ઓ પ્રભુ.
દેશો દેશ શોધી જંગલમાય, પતો મુજને નથીરે ક્યાંય,
અરેરે ઓ હવે હું શું કરું ઓ પ્રભુ કરું ઓ પ્રભુ
પ્રભુ તું તાર આ દુઃખમાંથી તારારે વિનાં છુ હું ક્યાંથી,

(૧૭)

આશ્રય મુજને તારો જો હોય તો તરૂં હું પ્રભુ તરૂં હું પ્રભુ
સુખુધી રાગ ભેરવી.

(નામ જનકા ન લો યાર)

શોધી હું, થાકી હાય અરે રે આ પ્રભુ
 મલ્યો ન પતો ક્યાંયે હાય મુજને આ પ્રભુ.
 મેલવ પ્રભુ આ છબી શમ, આશ્રય બીજો નહીં વિના તમ
 ચિંતા છે તેની મને મન, હાય મુજને આ પ્રભુ.
 પાર ઉતાર વિઘ્નહારી, આશા મુજ તુજ ઉપર ભારી,
 ચંદ્રકલાને બેની મારી તેને ચોગ્ય વર તું દે પ્રભુ.
 (અંદરથી)

સુદરસેન બેત.

અરે કોણ પિલાપ કરે, આવા ભયંકર જંગલ માંય
 ભાઈઓ સાંભલો એક સ્વરે પછી જઈએ ત્યાંહોં
 ક્ષત્રી ધમકે માહેરો તે પાલું આવાર
 દુઃખીયારાંનું દુઃખ ભાંગવા જલદી થાઉં તૈયાર.

પ્રવેશ ૭મો॥ સુદરસેનને લુટારા પ્રવેશ કરે છે

(સુખુધી ઉંધું માથુ ઘાલી શોકાતુર બેઠેલી છે તેને)

રાગ દેશ.

સુદરસેન--ખાઈ કોણ છો તમો સત્ય કહો બેશી હ્યાં
 શોકજ ધરો

વિશ્વેશ સમ ખોટું કહો વાંછીતો તમો સત આચરે

(૧૮)

મુખુધી—હું છઉં એક દુઃખીઆરી બાઈ, કામ મુજ
મોટું છે ભાઈ

મુદરસેન—જુવો સાંભું એવી શું છે નવાઈ, હું પુછું છું
તે તો શત કહો.

(દાશી શાંભુ જોઈ સ્તબ્ધ થાયછે)

કેમ બાઈ તમે વિશિષ્ઠ થયાં, મુધી બુ-
ધી તો બુલી ગયાં

એમ ગાભરાં કેમ બનિ ગયાં, મુજ પાસે
જવાબજ આચરો

મુખુધી—(મનમાં)જાણાવું કે મુજ વીચાર નહી, છખી
શમ તો પુરૂષ શહી

ખાતરી મારી તો નકીજ થઈ,(રાજને) હુંને
પુછું તેનો ઉતર કહો.

મુદરસેન—કહું સોગન પુર્વક વાત હું તમો પુછો તે ખ
રેખાત કહું.

જવાબ તો સાચો દઉં જોલો હવે મુજને શું કહે!

મુખુધી

[રાગ

(ગુરૂ ગોવીંદના મહિના)

છખી તમે આ જુવો કહેજો મને સાચું રે
તે મલતી આવે આપ સમ કહો મને સાચું રે
શંકા છે મુજ મન માંય છખી શમ આપ રે

(૧૯)

ઠાળો મારું તમો દુઃખ જાયે પરીતાપ રે
સાચે સાચું તમોતો બોલો ખોટી નહીં વાતરે
મને કામ અગત્યનું છે કહું ખરેખાતરે.

સુહરસેન રાગ હારી કાશીની.

બાઈ મારી પાશે કહો ખરી વાત. ટેક.
છબી તમો આ ક્યાંથી લાવ્યાંછો, બાઈ કેજો મને આવાર
છબી આ હમારી અવર નહીં કોની, કહું છ તમને ખરેખાત
તેથી તમને શુ આશ્ચર્ય લાગ્યું, કહો તમો મુજને લગાર,
કહો કેમ તમો વિસ્મીત થયાંતાં છબી હયાં તમારે હાથ

સુબુધી-સુનીએ જનાબ જહાંપનાહ એરાગ

શાંભલો તમો ચીત દઈને મુજ ઉપરે આ શમે.
બહું દીવશ મુજને થયા વળિ આ છબી શાથે ભમે.
હું દાશી છઉં એક બાઈની ચંદ્રકલા જોનું નામ છે
તેને વાસ્તે વર શોધતાં ઘણા દિવશથી હયાં મુકામ છે
એક દિવશે મુજ બાઈને સ્વપ્ન ત્યાંતો આવીયું,
એકાએક ઝબકીને કહે છબિ કોણુ તે હયાં લાવીયું
પછિ શાન્ત મે કરી તેહને પુછ્યો જઈ બધો હાલ તે.
મુને કહિને શાંભલાવ્યો શહુ મુજ બાઈએ તો હાલ એ
તેટલામાં તો વલી વેપારી ત્યાં માલ લઈને આવીયો.
માલમાં વળિ છાતી સાથે આ છબિ તે લાવીયો.
જકર ઘણિ કર્યા બાદ તેણે આ છબી આપી રાહી,

(૨૦)

સ્વપ્નામાં મુજ ખાઈએ દિડિ તેતો વળિ આછબિજ સહી
ઘણું દામ આપીને છખી મુજ ખાઈએ લીધી ખરી.
મારા વચનથી મને મુક્ત કરવા વિદાય ત્યાં મુજને કરી
નહી આવે જો ખાર માશમાં તું મરીશ ખરે હુંતોશહી
અચિયાર માશે તો વલી મને આપ દારે મળિયા શહી
કૃપા કરી મુજ સાથ આવી સાંત કરો તમે તેહને,
ન આવોતો મરસે ખરે સ્ત્રી હત્યા લાગે તમને

સુદરસેન રાગ ભેરવી.

(છંદ આતસે ઉલ્લસતને) એ રાહ.

હાય હાય આ મારા દીલને શું એક પલમાં ચૈ ગયું,
ચંદ્રકલાનુ નામ મુજને કોણુ લઈ ગયું
ચંદ્રની કળાનું નામ સુણતાં મુજને
મારી અકલ તો આ શમે કહો કોણુ લઈ ગયું.
એ ચંદ્રના કિરણનો પ્રકાશ છે તે ક્યાં,
આ વખતે મોરું જ્ઞાન પણ કોણુ લઈ ગયું.
ક્યાં છે તે ચંદ્રની કળા મુને ખતાવ,
ભેટવાને પ્રીયા સાથે મુજ મનતો થઈ ગયું.

સુબુધી રાગ

(હમકો છાંડ ચલે બન માધુ)એ રાહ

ચાલો તમે મુજ શાયે ખુશીથી ચંદ્રકલા મેલાવુરે-ટોક
છે આતુરતે મલવા તમને માટે શમાચાર કહાવુરે

(૨૧)

તમને મેલાવી સુખી કરું હું તેના મનના પરિ-
તાપ ઠાણુરે.

(તેઓ જાયછે અને પછી લુટારા પછવાડે
રહી કેમ કરવું તેના વીચાર કરે છે)

લુટારાઓ. રાગ.

[કગનવા મોરા કરસે] એ રાહ.

ચાલો ચાલોને હવેતો કાંઈક તજવીજ કરોરે.

લુ. ૨.—છાનો વખત છે માટે ગયા છે બાઈ સાથે

લુ. ૪.—પાણુ બાઈએ શું કીધું રે

લુ. ૧.—મેં બધું સાંભલી લીધું રે

લુ. ૩.—ત્યારે કેની મારા ભાઈ

લુ. ૨.—એટલી શું રાખે રાઈ

લુ. ૧.—ભાઈ એ તો છે નવાઈ તેથી ચીતે ધરો રે.

લુ. ૩.—ચાલ જલદી કહેની રે

લુ. ૨.—નવાઈ તે છે શેની રે

લુ. ૧.—ચંદ્રકલા નામે નામ તે સાથે લગનને કામ
ગયાછે તે તે કામ વાત હૈયે ધરો રે.

લુ. ૪.—હવે યુક્તિ તો તું જાણુરે તેથી કહે આ ઠાણુરે

લુ. ૩.—[સાંમે જોઈને] અરે પાણુ પેલું શું આવે

લુ. ૨.—કેમ મુને તું ન ખતાવે

લુ. ૩.—અંધા જોને આ આવે તમે નજર કરો રે

(૨૨)

લુ. ૪.—હા હા ભાઈ જોયું રે

લુ. ૨.—દરિદ્ર પ્રભુએ જોયું રે

લુ. ૧.—ચાલો ત્યારે સંતાઈ

લુ. ૨.—પેલા વ્રક્ષ તલે તો જાઈએ

બધા સાથે—માર મારીને માલ ખાઈએ માટે તેમ કરોરે.

[તે લોકો સંતાઈ જાયછે અને જાત્રાલુનો સંઘ આવેછે]

પ્રવેશ ૮ મો. જાત્રાલુ સંઘ.

[સુનો સજન તુમ] એ રાહ.

ખુદો—ચાલોને ભાઈ જલદી જલદી દર તમોન કરો

શીખ તે મુજ વૃંદ પુરૂષની હૈયે તમેતો ધરો

છોકરો—થાકી ગયો આ બા બાપા હુંતો સહાય

તમરે કરો

ખુદો—ચાલને ભાઈ મારા ગામ હવે આ આવ્યું

લંગ. શી.—જનદી જનદી તુમ કનો

ખુદો.—ખોલાવ ને તારી મા પછવાડે

છોકરો.—ચિંતા તમે ન કરો

ખુદો—આવી પુગી છઉં આ અરે

લંગ. શી.—ચનો જખ પગ તુમ ભરો

આંધલો—મી કહે જાઉં માલા રસ્તા નાંહી દીશતે

મારવાડી.—થાને નખોદ થારા બાપ રે.

વાણીઓ—ચીમ ભાઈ ચીમ તમે ચીમ લડોછો

સંગ. શી.—ચનો ચનો ચનો તુમ ચનો

બુઢી.---મરિ મરિ હાય હાય ઓ હું મરિ મરિ

બુઢો.---અરે ઓ સહાય તમે કો કરો

મારવાડી---થાને કોઈ થયો ઓ માવડિ

આંધલો---હાથ માઝા તુમી કો ધરો

વાણીઓ--લુટવા કો આપણને આવે એ અવાજ કાનેપડ્યો

લુટારાઓ-પકડ પકડ ભાઈ જાશે નહીં તો

વાણીઓ---ઓય માડા બાપ હું મરો.

[લુટારાઓ તેઓને મારીને આગલા જંગલમાં

લઈ જાયછે અને પછી ત્યાં લુટે છે]

પ્રવેશ ૯ મો. જંગલ.

રાગ ઈંગલીસ રાહ.

લુટારાઓ— ઉતાર ઉતાર ઉતાર કપડાં હવે ઉતાર

જલદી તું ઉતાર ચાલ લગાડે શીદને વાર.

[તેને મારેછે]

વાણીઓ---ચમ બાપજી મને શાને મારો મે શો કીધો

અપરાધ,

લુટારાઓ--કહું છ કે ગમાર પહોં માર હવડે ઉતાર.

[વાણીઓ બધાં કપડાં ઉતારી આપે છે]

લુટારાઓ--વ્યાજ વટુના છોકરા ભર બજારે લુટનાર,

હાથમાં આને આવ્યો તેથી ખુબ દશું માર

મારવાડી--ઓ વખ્તાજીઓ અભાજી ઓ મારેરે આ માર

લુ. ૧.---ચાલ ઝંટ હું હવે કહુંછ કે ઉતાર

[મારવાડી બધો સામન આપી દે છે]

લુ. " હલ કરી બચા તારૂં મોત ખરેખાત,

નેટલું તારી પાસે લોયતે આપ તું આવાર.

આંધલો ગ્યા દાદા માલા નડોમારામીં નાંધ કેલા અપરાધ

લુ. " --[પ્રાહ્માણને]કાકી કાકા ઉતારો કપડાં તમે આવાર.

પ્રાહ્માણ---ભાઈ અમે ગરીબ પ્રાહ્માણ રહેમ ખા લગાર

ખુઠી---આશરે તારે આવ્યાં ગમે માર કાં જવાડ.

[બધાનો સામન લુટી લઈ કાઢી મુકીને લંગડા શી

પાઈને પકડેછે જે તેને બનાવી નાસી જાયછે]

બધા લુટારા રાગ

[એ કયા અજબ હે] એ રાહ

ચાલો જઈએ આપણે ત્યાંતો, [એ વાર]

સજ પાઓ બધા નહી રહો ડંડા

પુસ્કલ લીધો માલ ચાલો જઈએ હવે ત્યાં

દરી શું કરોછો આંહી ઝંટ પરવરીએ---ચાલે

રાજા લેવા ગ્યોછે નાર કરીએ ત્યાં જઈ તેને ઠાર

ખુબ તો આપીને માર નારિ આપણે સધએ---ચાલો

(૨૫)

પ્રવેશ ૧૦મે. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા રાગ વંસત હોરી.

પ્રભુ આ ભવ પાર ઉતારો, વિના કોઈ નહીં તારનારો,
સરાણાંગતને સાહ્ય કરીને, ભવસાગર તો તરાવો.

આ દુઃખથી ઉગારી પ્રભુ તું, પુર મનોરથ મારો—વી.
દાસી ગઈ તે ક્યારે આવશે, રમી રહ્યા પતીના વિચારો
ચોગ્ય વર તું દે પ્રભુ મુજને, નથી કર્યો દાષ અકારો—વી

ચંદ્રકળા રાગ

[નાથ કેસેં ગજકો] એ રાહ.

મુને પ્રભુ આ ભવ પાર ઉતાર,
લઉં શીખ હુંતો છું ગમાર, મુને
જીવ બલે મારો સદા હવે તો,
ના ગમ પીયુ વીણુ લગાર;
રક્ષણુ દઈને પીયુ તમે,
નથી કોઈ રક્ષણુ હાર. મુને.

ચંદ્રકળા રાગ લલીત.

તન તપી તપી સૌચ થાય છે,
હિમત ભાન મારાં બુલાય છે.
વિરહણિ સ્ત્રિને પતિ વ્રતા પાણું,
પાણુ ન આશ તો દુઃખ આ ખરું.
દિવસ સુર્યને રાત્રિ ચંદ્રથી,

(૨૬)

દિવેમ શોભશે વીપરીતથી.

[ચંદ્રકલા ઉદાસીમાં બેઠેલી છે અને લાનુમતી આવે છે]

લાનુમતી રાગ ખમાચ.

[આજ શ્યામ મોહલીને] એ રાહ.

પુત્રી શાણી કેમ છે ઉદાસ બેન વાહાલી રે,
ઉદાસ બેન વાહાલી રે, શોક તુ ન ધર ખાલી રે.
દાસી ક્યાં તમારી ગઈ, શાને એકલાં ઉદાસ તમે,
કેજો મારી પાસે બેન, વાત તમે સાચી કેજો.

ચંદ્રકલા

રાગ

(સીતાજીના મહીના)

મને ગમતું નથીજ લગાર માતા હું તો શું કરું,
ગર્વ રાખવા પીયુનો મન સદા ચીતવન ધરું;
લઈ છબી તે દાસી હાથ ગઈ વર શોધવા,
જીવ બળિ બળિ થાએ રાખ શાએ ગઈ ગોતવા.

લાનુમતી

રાગ દેશ.

શાન્ત થા લાડકડિ મારી મેળવશે તે સ્વામી,
ચીંતા તારી રાખે છે પ્રભુ અંતરના જામી.
જાંઠું હવે તુજ પીતા પાશે, વાત સઘલી કહું,
પરમેશ્વર તને સહાય કરશે, સારથાશે સહુ.
પીતા તારા તે ચીંતામાં છે માટે જાંઠું આવાર,
જઈ કરું હું વાત સઘળી ખુશ થશે નીરવાર.

(૨૭)

(લાનુમતી જાય છે)

ચંદ્રકલા

રાગ

(આપવળ સંદેશો કેનો) એ રાહ
વીજાંતર આ દુઃખથી ક્યારે ટાળશે,
કરીને ક્યારે હું સુખમાં બેસીશ ને—વી.
હું આશ્રય તારો તે પ્રભુ તું આપને,
મુજ ઉપર તમે કરતા નાં કદી રીશ ને.
શક્તિમાન નિંભુ તું દુઃખથી ટાળને,
દાપ હમારા દીલથી દધનવીસારી ને,
શંકટમાં વળી સાહાય તું તારી આપને,
છે ભરૂંસો તારો વિઘ્નહારિ ને.—વી.

(પરદા પડે છે.)

પ્રવેશ ૧૧મો. સ્થલ આગલો મેહલ.

(લાનુમતી તથા ચંદ્રવીજા પ્રવેસ કરેછે)

લાનુમતી

રાગ

(મુનીએ જનાબ હાલ મેરા) એ રાહ.

શાંભિજો તમે ચીતે ધરી વાત હું કરું,
ચંદ્રકલા ને પુત્રી તેની વાત હું કરું.
થઈ ચોગ્ય વર વરવાને પુત્રી હવેતો રે,
હું આજ પાસે ગઈતી એની વાત શું કરું.
વેપારી પાસેથી છબી લીધી વેચાતી રે,

(૨૮)

પસંદ તે ઉપર તેની વાત શું કરે.
 ઇચ્છાજ વર વરવાને ખુશી એ તો હતી,
 તેથી ગઈ તે દાસી લઈને છબી વાત શું કરે.
 ખાર માસની મુદત કરીને મોકલી ખરી,
 અગીઆર માસ થયા પાણુ ન આવી શું કરે.
 નહિ જો મલે દાસીને છબી તેજ સમ પુરૂષ,
 મરસેજ પુત્રી મારી ખરેખાત શું કરે.

ચંદ્ર વિજય રાગ.

[જલદ જો ઉસને દીખાયા] એ રાહ.

વાત હમે પ્રીયા તારીતો સઉ ચીતે ધરી,
 કરી જે વાત પ્રીયા એ તેં શું સાચી ઓચરી.
 હાય કદી અરે મરશે મુજ પુત્રી તો,
 દાસી ગઈ શોધવા અરે ન કેમ પાછી ફરી.
 પાડવું પ્રીયા હું તો માણુશ દાસી કાજે,
 સારું થયું જે મુજ પાસે તેં આ વાત કરી.
 ચાલ હવે જઈ સમામાં માણુશ તૈયાર કરું,
 મન ગમતો વર પુત્રીને જોઈ આંખો ઠરી.

લાનુમતી રાગ.

(સમાજો તેજ અદાંકો જરા)એ રાહ.

વાત આપે કરી તે તો પતી મેં ચીતે ધરી,
 સક્ષમાં લીધી બધી વાત મેં તો પતી ખરી,

(૨૯)

જીવ ખલે મારો પુત્રી દુઃખે હું શું કરું
કડા દીલની નથી મુજ પુત્રી ખરે સાચી ખરી.
રખે મુજ પુત્રીને ચોગ્ય વર મલે ન કદી,
જીવે નહી પુત્રી મારી તો અરે હું મરું ખરી.
શેવક મોકલો જલદી દાસી શોધવાને,
ઠરું ત્યાર પછી શાન્તી મને થાય ખરી.

પ્રવેશ ૧૨ મો. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા રાગ ભેરવી.

અરે રે-અરે હાય- અરે હાયરે ઓ પ્રભુ
કર જોડી વીનંતી. અરે રે

દાસી ગઈ આવી નહી વાર થઈ,

ધીરજ અહીં પ્રાણ સહી જશે રે. અરેરે

[એટલામાં દાસી રાજને લઈ આવે છે લુટાર
શીકે ચંદ્રકલાને જોઈ મુછાગત થાયછે.]

અંક બાજો

પ્રવેશ ૧લો. લદ્દસેનનો મહેલ.

લદ્દસેન

રાગ

ગયો મુજ પુત્ર ન આવ્યો તે કેમ,

દીવસ પાંચમાં શું થઈ ગયું એમ.

સુનો પુત્ર વીના જરૂર મુજ મહેલ,

રૂપે કોઈએ કાંઈ શુકન કહેલ.

ભણા આ પ્રધાન કરો મુજ કાંમ,

શોધાવો પુત્ર ને ઠામો ઠામ.

શોધી લાવશો જો મુજ પુત્રને હાલ,

કરિશ હું શાને રૂપે ન્યાલો ન્યાલ.

સુકલાક્ષ

રાગ પીલુ

અરે તમ પુત્રની શોધ કરું,

એને વાસ્તે ઠામો ઠામ કરું.

દશો દશ શોધું ગુફામાં હવે,

નહી વલસે કાંઈ દલગીર થવે.

માશ છની મને મુદત આપો,

રાજા તમો છોડિ દીઆ બલાપો.

(૩૧)

લદ્દસેન

ખેત

આવી મુજ રહ્યમાં ધીરજ આ વાર
પ્રધાન આ લક્ષા પ્રધાન પુત્રની સોધમાં જલદી થા તૈયાર
માસ ૭ વિત્યા પછી નહી આવશે તું
તો જરૂર સમજજે આ લક્ષા પ્રધાન કે મરીશ હું
માટે જાઓ અને જલદી શોધ કરો
મારા પુત્રને માટે તમો દશેા દશ કરો.

સુકલાક્ષ

રાગ ખમાચ

જાઉં તજો રાજા તમો શોકને આવાર
શોક તજી તમો ખેશો ખુશીથી લાવું એને નીરધાર
દશેા દશ ગુફા ખધે, શોધીશ હું જરૂર
પરમેશ્વર મેલાવશે, કરો શોકને દુર—જાઉં
માગુ છઉં રજા તમ તાણી, ધ્યો તમે માહારાજ
ઘશ કૃપાથી હું ખરે, પુરાણ કરીશ કાજ—જાઉં

પ્રવેશ રજા સ્થલ આગલું જંગલ.

સુકલાક્ષ

રાગ બીહાગ.

સાહય થઈ પ્રભુ તું મને ઉગારને આ વાર,
કુંવરની શોધ કરવા ફરું છઉં હું બાહાર.
રાજા તે મારો ખરો છે વલી પાલણહાર,
તેને તો અરે આ પ્રભુ આ સમે ઉગાર.—સાહય.
મેલવ તું સુદરસેન પુરું તેની હામ,

(૩૨)

નહી મલે જો મુજને તે મરસે રાજ તે ઠામ-સાહય
જાઉં છઉં હવે હુંતો દશેા દશ કરું,
માસ થોડામાં હવે જઈ શોધ હું કરું.—સાહય.

પ્રવેસ ૩જો. સ્થલ ચંદ્રકલાનો મહેલ.

ચંદ્રકલા

રાગ.

(મેરે સઘયાં લચક લચક)એ રાહ

પતી મારા છે તમે મુજ પ્રાણ જીવાણહાર,
જીવ આધાર, બહુજ પ્યાર, છેતમ ઉપર આ પતી-પતી
રહી સદા તમ પાસે પ્યારા ચરણ હું શેવીસ તમારા
આપ વીચોગે છે જવાલા સાચે તમને કહું હું પતી-પતી
ખાહાર જાઓ તો આ પ્યારા સોગન તમને મારા,
ખરે મને છેજ લ્યાળા વીચોગે તોહે હો પતી—પતી

સુદરમેન

રાગ

[રામ લખમન વનમાં શીધાવતાં]એ રાહ.

રહેજો ખુશીથી પ્રીયા પીયર વિશે, હવે જાઉં છઉં મુજગામ
પિતાને ઠામ, બેશો તમે મહેલમાં,
તમે સહિય સાથે ખુશી રહી, ખાઈ પીને સદા કરો મોજ,
ખુશી રહેજો રોજ,—એસો તમે મહેલમાં.

પોહિચી પિતાને નગરે હુંતો વળી, ગામછે મુજ અહીંથીરેદુર
તેડાવું જરૂર—એસો તમે મહેલમાં.

તમે હડ પકડી આમ નહી કરો, સાચે તેડાવું તમને આવાર

રહેજો તૈયાર,—એસો તમે મેહેલમાં
તમને સમ છે મારા દલગીર નહી થાવો, રહ્યે રાખીને
તમે હામ,—રહેજો આ હામ, એસો તમે મેહેલમાં.

અંકલા રાગ ઉપર પ્રમાણ

નાના પતી મને છુટી નહી કરો, રાખો, ખુશીથી સાથે જરૂર
થાવો નહી ફૂર, ચરણમાં રાખજો.

આપ વિયોગ મુજથી સહેવાય નહી, રાખી સાથે પુરો
મારી હામ,—સાને કરો આમ, ચરણમાં રાખજો.

કાંતો મારો કાંતો જીવાડો તમે, પાણુ છુટું ન તમથી લગાર,
સાથે નીરધાર, ચરણમાં રાખજો.

માત પીતાએ લાડ વડાવિયાં, હવે આપ સાથે સદા રહી,
છુટી પડું નહી, ચરણમાં રાખજો

સુદરશન રાગ ખમાચ.

(સખીયા જે તુજ ન પતી) એ રાહ

રજા દે પ્યારી મને આવાર. ટેક.

ખુશીથી જીવાનુ કહે પ્રીયા મુજને
પોહોંચુ પીતાને દરબાર.—રજા દે.

માણુ પ્રીયા આમ હડ તું ના કર
તેડાવું તને નિરધાર.—રજા દે.

સાથે માન તું હું બોલાવીશ,
ખોડું તેમાં ન લગાર.—રજા દે.

ચંદ્રકલા**રાગ**

(ચે કયા હુવા એ યાર દીલોન્ગી)એ રાહ.
 કેમ બને એ વાત, પ્રીતમ પ્યારા કેમ બને એ વાત
 ભણે કરો મુજ ઘાત, પરતું નહિં બને એ વાત
 તકડે જળ વીણ મીન જેમ વાલા
 તેમ હું તમ વીના આધાર, પ્રીતમ પ્યારા
 ગમે તેટલું દુઃખ આપો પ્રીય તમ
 પાણ છુટી થઈ ના લગાર, પ્રીતમ પ્યારા
 દાસીની અરજ કરણે ધર વાલા
 ન કર મુજને અનાથ પ્રીય તમ પ્યારા

સુદરસેન**રાગ ભેરવી.**

પ્યારી મારી ચંદ્રકલા તું, ઉદાસ તો થાને નહી,
 શાને સોઝ ધરે તું મનમાં, સમજીને છાજે નહી.--ટેક
 રજા આ પ્રીયા મુજને, તાત પાશે જાઉં શહી--પ્યા.
 રહે ખુશીથી પ્રીયા તુંતો, દલગીર કંઈ થાવું નહી--પ્યા.
 આવશે મુજ માણશતો અહીં, તને તેડવા સહી--પ્યા.
 તે સાથે મુજ અંગોડીઆ, એધાણી હું આપું સહી--પ્યા.
 તે એધાણી જોઈને તું, તૈયાર તો થાજે સહી--પ્યા.

ચંદ્રકલા**રાગ.**

(ગર આહોતો મારો મુજે લેકીન ન મારું મયે)એ રાહ
 ખુશી થઈ કહું છ મારા પ્યારા પતી આજ,

(૩૫)

જલદી પોહોચી દશમાં તેડાવજો માહારાજ.
મુંદ્રીકા આપી કરી પાઠવજો જરૂર,
કોમળ રહ્યના પતી થાતાજ નહી કૂર.
હમેશ હેત મુજ ઉપર જેવું રાખોછો આપ
તેવું પતી તમે રાખજો નવ થાય પરિતાપ
અરજ ધ્યાનમાં અરે ઉતારજો તમે
ખરું કહુંછ મ્રાણનાથ વિયોગ બહુ દમે

પ્રવેસ ૪થો આગલું જંગલ.

(સુદરસેન પ્રવેસ કરે છે)

સુદરસેન રાગ ભેરવી.

(ધસ્કમે તોરે કોહિ ગમ) એ રાહ
ચાલો હવે ઇરાવતી, પિતાનેજ મલવા મન ધસ્યું,
જોઈ મેલાપ તમારો ભાઈ, તમ ચાલેથી મુજ મન હરખ્યું.
જલદી કરો હવે જઈએ, પીતાને જઈને મલીએ,
આનંદ પામશે તે જોઈ, તેથી ભાઈઓ મુજ મન હરખ્યું.
થાક મને લાગ્યો ઘણો ભાઈઓ ખરેજ પંથ તણો,
તેથી પાશે જઈ આરામ લઈ પીતાને મલવા મન સુખું.

લુટારાઓ રાગદેશ.

ચીંતા મનથી વીસારીને પોઢો જઈ માહારાજ
રસ્તો કાલે કાપીસું લેસું થાકજ આજ
દાસ તમારા તો અમે ફરમાવો કંઈ કામ

આપ સુખેથી જઈ કરી કરોને ત્યાં આરામ
દુઃખ સર્વ દુર કરી સુખે પોઢો માહાવીર
ખુસીથી જઈ આરામ લ્યો દુખે દુખે સરીર

લુ. બધા સાથે રાગ

(મુજે છોડ ચલા બનજરા) એ રાહ
બધા સાથે—આવો આવો બધા આંહી આવો
હોંમત પકડી આંહી આવો
આવો આવો બધા આંહી આવો
સઉ યુક્તિ કાંઈક બતાવો

લુ. ૩.—કહોતો જઈને મારું કાંઈ જરા ન મ મા વિચાર

લુ. ૪.—ખીજી તદખીર કાંઈક વસાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

લુ. ૨.—ભાઈ નજર ન પોંહોંચે મારી

લુ. ૪.—(૧.લાને)તું કેની ભાઈ વિચારી

લુ. ૧.—એની વિંટી કાઢી લાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

લુ. ૪.—ભાઈ શું કામ છે વલી એનું

લુ. ૧.—શા માટે પુછે તું તેનું

ત્રણે શાથે—મેહેરબાનીથી અમને જાણાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

(૩૭)

લુ. ૧.—શાંભલો તમો ચીત ઘઈ
મારી વાત વીસરતા નહી
બધા મારી પાસે આવો
હીમત પકડી આંહી આવો

લુ. ૨.—અમો નહી વીસરીએ ભાઈ

લુ. ૩.—અરે એવી શું છે નવાઈ
ત્રણે સાથે—જલદી જલદીજ જણાવો
બધા સાથે મલી આંહી આવો

લુ. ૧ લો રાગ બીહાગ.

[ગર હમને દીલ સનમકો દીયા]એ રાહ
ચંદ્રકલા જે રાણી તેની એધાણી છેહ
એધાણી છે એહ માટે તમો જલેદી લાવો તેહ.
કવરે કહયું છે એને હું તેડાવું જે વાર
વિંટી સાથે આપું ત્યારે માનજો નિરધાર
માટેજ તેનું કામ છે તેથી જાઈએ જરૂર,
મુંદ્રીકા કાઢી લાવો ભાઈ રાખો તમો શુર.
તેને હુંતો લઈ કરી ચંદ્રકલા પાસે જાઉં,
છેતરીને તેને હુંતો બોલાવી લાવું.

[બધા લુટારા જંગલમાં સુદરસેન પાસે જઈ વિંટી
સુધાં સામાન ઉતારી લે છે]

(૩૮)

રાગ ઈંગલીસ રાહ પર

ત્રણે લુટારો--જઓ જઓ જઓ જઓ ભાઈ જવો,
ચંદ્રકલાની પાસે.

૧. લુટારો—આવો આવો આવો આવો ભાઈ આવો,
આવોને મારી સાથ.

૩. લુટારો—નાના નાના નાના ભાઈ
ક્યમ આવીએ તું સંગાત.

૧. લુટારો—રેજો તમે પાસેના જંગલ વીરો,
થઈ હુસીઆર

ત્રણે લુટારો--સારું સારું સારું સારું ભાઈ સારું,
આવીએ છઈએ આવાર.

૧. લુટારો—હું પણ લઈને આવી પોહિંચીશ,
ચંદ્રકલા તે ડાર.

પ્રવેસ પ મો. સ્થલ ચંદ્રકલાનો મહેલ.

ચંદ્રકલા રાગ કાનડો

હજી સુધી કોઈ નહી આવ્યું,

નાથની ખખર ના લાવ્યું.

જીવ ગભરાએ મારો યો પ્રભુ,

ચેન તે મુજને નથીજ આહા વિંભુ.

દુઃખ ખમાણું તે મનમાં વસાવ્યું

નહિ પત્ર નહી ખખરજ મુજને.

(૩૯)

વિનંતી પ્રભુ હું કરું છઉં તુજને
કેમ પતીનું માણસ નહી આવ્યું.

અંદકળા

રાગ

(હમકો છાંડ ચલે બન માધુ)એ રાહ.

દે તુજ આશ્રય તારો પ્રભુ આ
વિશ્વર નાથ આ વારે રે ટેક.
દાહ બલે મને પીયુના વીચાગે
સર્વ મુને છે અકાર્ણ રે
વીશ્વનાથ ઉગાર આ વારે
ઠરવા રહણુ કરું તારું રે.—દે તુજ.
લક્ષમાં લોને મારી વીનંતી.
દાશ છે તેને ઉગારો રે
સર્વ શક્તિમાન ઈશ્વર તું છે
માની વીનંતી ને તારો રે.—દે તુજ.

સુબુધી

રાગ માડ.

શાને ચીંતાતુર તું થાયરે તુને ખમારે ખમા,
એવડિ તું શીદ ગભરાયરે તુને ખમારે ખમા.
ઈશ્વર ઉપર આશા રાખી બેશ તું મારી બેન,
શાંતી વશાવી કે તું રહ્ય મારી મારું કેણુ—તુને ખ.
ઈશ્વર દેવ કૃપાલુને તારા દુઃખની ચીંતા છે,
ઉગારશે બેન તેજ તુજને શાને દહ દુઃખ દે—તુને ખ.

(૪૦)

ચંદ્રકળા રાગ લલીત.

રહ્ય શાન્ત તો રાખું છઠિં ઘણું,
પણ અહણા મને સ્માર્ણ તે તણું.
પ્રિય પતી મને છોડિને ગયા,
નિરદયાહુ કેમ એ સખી થયા.
હરઘડિ હતા ખોલતા મુને,
કરની વિંટીથી તેડવું તને.

(હુટારો પ્રવેશ કરે છે તેન જોઈને)

ચંદ્રકલા ખેત.

અરે કેમ ભાઈ ક્યાં છે મારા નાથ,
શું તમોને તેડવા મોકલ્યા છે વિંટી આપી શાથ.
જલદી કહો મને ગભરાવો નહી આ વાર,
રૂઠા શમાચાર કહો મને માનીશ હું આભાર

હુટારો ૧ લો. રાગ

(નહી ઇનાંમકી દીલમે) એ રાહ.

હ્યોને આ વિંટી ચાલો જલદી તમે,
ખોલાવે છે રાજ શું કહીએ અમે—હ્યો. ૧
લાવને પલમાં એમ કહ્યું છે મુજને,
લક્ષમાં હ્યો હવે મુજ વિનંતી તમે.—હ્યો. ૨
જીવ પ્રમાણે રાખી પોંહોંચાકું ત્યાં,
જરા હું આચ આવવા દહિં ન તમને.—હ્યો. ૩

(૪૧)

ઉતાવલથી મને કહ્યું છે એણે,
કે જલદી લાવજે ચંદ્રકલાને.—હ્યો.

૪

લુટારો ૧. રાગ ભેરવી.

માનો માનો સાચી મારી વાત.
કહું છઠિં હું તમને ખરેખાત.
શાચે તેડાવ્યાં તમનેજ ખાઈ,
ખોટું નહીં તે લગાર.—માનો માનો.
અન પાણી તેણે આપ વિચાગે,
તજ્યું છે આવાર.—માનો માનો.

ચંદ્રકલા

રાગ.

(આજ મેં પાઈ ખુશીકી નિશાની)એ રાહ.
ચાલો હુંતો આવું હવે તમ સાથે,
હવે તમ સાથે લલા તમ સાથે—ચાલો.
લઠિં હું ભેટ પીયુ પાસે જઈને,
સુખ આવ્યું મુજ પાસે.—ચાલો
આજથી યેની દુઃખડા મારાં,
પ્રભુ અરે હરી જશે.—ચાલો.
માતાજી પાસે જને તું યેની,
આ વાત કર તું ઉલાશે.—ચાલો.

(પડદા પડે છે અને ચંદ્રકલા તેની દાસી તથા
લુટારા સહીત પ્રવેશ કરે છે)

(૪૨)

પ્રવેશ દહો. સ્થલ રસ્તો.

સુબુધી રાગ ભેરવી.

અરે હુંતો આપથી જુદી ન થાઉં,
જુદી કરો તો મરી જાઉં રે.—હું તો.
રાખો બેની મને હેતે કરી સાથે,
શી રીતે મને હું છોડાવું રે—હું તો.
આહાતારે હોતો મારી નાખો મને,
પણ તમથી ન દીલ મેલાવું રે.—હું તો.

ચંદ્રકલા રાગ ઉપર પ્રમાણ

શાણી સુબુધી તું સમજી જાને,
સમજી જાને રે હો શાણી બેની તું સમજી જાને.
રહે ખુશીથી મુજ માતા પાશે તું,
બેન જરા ડાહી થાને.—શાણી.
જઈ પોંહોંચુ મુજ, પતી વહાલા જ્યાં;
તેડાવું જરૂર ઉલાસે.—શાણી

સુબુધી રાગ ગજલ.

(ચંદ્રમુખીને એકલી) એ રાહ.

ભલે બાઈ જાઓ તમે, ખુશીથી રાજ થઈને રે;
રજા આપું છડીં હું બાઈ, ખરે હવે ખુશી થઈને રે.
જાઓ સંધાવો એની સાથે પોંહોંચો જઈ પ્રીતમ પાશે.

(૪૩)

જઘને પુરણ કરો આસ, જાઓ તમે ખુશી થઈને રે.
મનથી મને ન વિસારી, કે દાસી નથી હવે મારી;
છઠિં હું નોકર બેની તારી, જાઓ કહું ખુશી થઈને રે.

ભુટારો ૧લો. બેત

ચાલો બાઈ હવે અસુર થયું છે બહુ,
વેગે પોહોચીએ ત્યાં રાહ જુએ છે સઉ.
ઠપકો મને મલશે ઘણો જો લાગશે વાર.
માટે જલદી કરો તમે બેની થાઓ તૈયાર.

અંદકલા બેત.

બેત તું બેટ મને કરું છઠિં પ્રાણામ,
પરમેશ્વર મેલાવશે ત્યારેજ મલસું આમ.
ઘણા તુજ મુજ ઉપરે ઉપકાર થયા છે સાર,
મરું ગ્યાં સુધી જાણજે નહીં ભુલું નીરધાર.

સુખુધી રાગ

(વનચર વીરા વધામણી) એ રાહ.

બેની વીચોગ તુજ બહુ દમે,
શાએ માન નીરધાર;
છુટી પડું એતો નવ ગમે,
ખરે દુઃખનો એ માર.—બેની.
કૃપા કરી મને ભુલતી,
નહીં બેન હો જરૂર;

(૪૪)

કોમલ રહ્યની બેનડિ,
કદી થાતી નહી ફૂર.—બેની
જેવી માયા મુજ ઉપરે,
બેની રાખે છે રોજ;
તેવી હમેશાંજ રાખજે;
નવ ગણતી તું દાષ.—બેની

પ્રવેશ બમે મોટું જંગલ.

સુકલાક્ષ

રાગ

(કીરાતા હવે હમે કાંકાં) એ રાહ.

અરે રે ઓ પ્રભુ પ્યારા શાહ્ય થા દાસને તારા,
નથી મુજને પતો ક્યાંચે શોધી થાક્યો જંગલ હાથે,
મેલાવ જલદી મુદરસેન તું વીનંતી તે કરું છડાં હું,
દયાળુ ઓ પ્રભુ રે તું મનોરથ મન પુર મારા.
રહ્યા બે માશ મુદતમાં ધીરજ તો નથી મુજ રહ્યમાં,
પ્રભુ મેલાવ આ વનમાં હાથ જોકું પાશે તારા

સુકલાક્ષ

[લખશે લખ જો] એ રાહ

ઓ પ્રભુ હવે સહાય થૈ જલદી મેલાવીને દે તું,
શોક મુજ રહ્યમાં છે તે તો મટાડિને દેતું.
આશ્રય માગું છડાં પ્રભુ મેલાવી મનેજ દેતું,
ક્યાં અરે અરે વિષે મનમાં વસાવીને દેતું.

(૪૫)

સુકલાક્ષ

ખેત

અરે આ કોણ આવેછે શું સુદરસેન તો નાય,
આહા હવે એ પાસે આવ્યો ખરે કુંવર હોય.
પેલા વ્રક્ષ તલે સંતાઈને શાંભડું એતું દુઃખ,
ખરે દુઃખી તે બહુ છે કેવું ઉદાસી છે મુખ.

સુદરસેન

રાગ ભેરવ

(સુદરસેન પ્રવેશ કરેછે)

પ્રભુ નાખ તું દુઃખ ઉપાડું હજી [એ વાર]
દાશ ઉપરજ કોપ તુને નઘટે તારા વીના કોઈ તારનાર નથી
પંથ ભુલી ગયો હું પ્રભુ આ વનમાં,
ખતાવ મુને છડીં પામર બુધી—પ્રભુ

સુકલાક્ષ

રાગ ધીલુ.

પ્રભુએ મુને મોકલ્યો તમ પાસે,
જેથી પુરી હવે કરો આપ આશે.

સુદરસેન

કોણ આ જંગલ વીશેજ વશેછે,
ઉતર મુજ સવાલતા દીએ છે.

[સુકલાક્ષ બાહાર આવીને]

(૪૬)

તમારા પીતાનો હું છઉં પ્રધાન,
સુદરસેન કેમ કરો તમો આમ.
જાણાવો મુને આપ મનનો વિચાર,
ક્યાંથી આ પડ્યો છે દુઃખનો પ્રહાર.

સુદરસેન

રાગ

(અરે લાલ દેવ ઇસ) એ રાહ.

સુકલાક્ષ સુકમાક્ષ આ કેવો મેલાપ,
શું સ્વપ્નું જોયું કે તમો આપ આપ.
શુતોતો હું પાસેના જંગલ વીસે,
ખીજ લોકનો ત્યાં ખગ નહી દીશે.
શાયે હતા મુજ માણસ ચાર,
લઇ ગયા બધુંજ તેના વીચાર.
ખીજનો નથીજ મુને કાંઈ ગમ,
પાણ ચીંતા મને ઘણી વીંટીની મન.
ઊંડો ભેદ છે શું કહું આ પ્રધાન,
કહું હું સું પાણ મુજ સાચું ન માન,

સુકલાક્ષ

રાગ આખાહરણ.

તમો કહોને શાણા કુંવર મુજ વીશે ન રાખતા કર,
સાચી માનું હું આપની વાત તમો માનું કહો ખરેખાત.
માટે આપ વીચાર જાણાવો પેલા વ્રક્ષ તલે ખેરી આવો,
ચીંતા દુર કરોને માહારાજ આપ જાણાવો મુજને આજ

(૪૭)

સુદરસેન

રાગ ગીતી.

શીકારે હું ચાલ્યો શાયે હતા મુજ ખરોખરી પાંચ,
રહ્યા તે મુજ પછવાડે વિચોગ મારો થયોજ તે આમ.
પછે ક્ષુધા મને લાગી તરશે પીડીત મુને કીધો,
મલ્યા ચાર જાણ મુજને આશ્રય તેણે મુને બહુ દીધો.
ત્યાંથી પછી હું ચાલ્યો ઘરની ભાણી અરે આવવા જ્યારે,
રોતું અમે તે વનમાં વીલાપ કરીને સાંભલ્યું ત્યારે.
પુછ્યો જઈ અમે હાલ હતી તે ચંપાનગરની દાશી,
ચંદ્રકલાને માટે વર શોધવાને હતીજ ઉદાસી.
શાંભલતાં બધો હાલ ચંદ્રકલાની શાયે ચોટ્યું મન,
જોવા માટે તેને થયું ત્યાંતો ઘણેરું મુજ મન.
જઈ મલ્યો હું તેને પાછી ત્યાંથી રજ્જન મે લીધી,
વચન પાછું તેડાવા આપી ત્યાંથી વદાયગીરી કીધી.
પછીજ આ જંગલમાં સુતો હું નીંદ્રાને વશ થઈને,
હતાજ મુજ સાથે તે ગયા બધો સામાન રે લઈને.
ફીકર મુને બહુ વીંટીની છે કારણ મુજ પ્રીયાનું એધાણ
બનાવીને એને તે લાવશે જંગલમાં કરી ધાણ.
માટે ભલા આ પ્રધાન પ્રીયા મને તું મેલાવ આવાર,
હુખ સહો મુજ માટે નહી કદી હું ભુલીશ આભાર.

(૪૮)

સુકલાક્ષ

રાગ.

[કથું ખડારે હિંદુસ્તાની] એ રાહ.
ચાલો તમે પીતો પાસે વાત કરીએ ઉલાસે,
વીચોગ તમારો પોતાને છે વશમો,
જોઈ તમને ખુશી થાશે.—વાત.
માસજ છની મુદત આપી છે,
પાચમો માસ હવે થાશે.—વાત.
દુઃખે તમારે અન પાણી ઊંઘ,
તજ્યા બધા તે મેલાશે—વાત.
દયો હું વચન આપું છઉં હું તમને,
આણુ પ્રીયા તમ પાશે—વાત.

પરદો ઉપડે છે.

પ્રવેશ ૮ મો સ્થલ આગલું જંગલ.

[લુટારો આશાવરી ચંદ્રકલાને લઈ પ્રવેશ કરેછે]

ચંદ્રકલા રાગ ઢાલ આખાહરણનો.

કહોયકેટલુંછે હજી દુર ચાલતાં તકું છઠી ભરપુર,
ભાઈ સ્વામી મારાનું કયાં ગામ બતાવો મુને તે ઠામ.

લુટારો

દુર છે અહીંથી જરારે ચાલો બેની તમતો કરારે,
ચીંતા મનથી તમેતો વીસારો દૃઢ વીશવાશ રાખોને મારો.

અંદકલા

પતીની ભેટ કરવાને કાજ, જીવ તલપે મારો બહુ આજ,
તમે જાલદી કરો હવે જઈએ પતીનેજ મલી સુખી થઈએ.

(પરદા ઉપડેછે જંગલ નજરે પડેછે. ત્રણ લુટા-
રા વાત જોઈ બેઠા છે.)

૩. લુટારા રાગ બીહાગ

(શરક જુકાકર અરજ મચે કરના)એ રાહ.

લુ. ૪.—સાંભલો ભાઈઓ આવ્યો નહીંતે લાગીછે બહુ વાર
રખે પરણીને મોજ કરે તે એકલો ત્યાં નીરધાર.

લુ. ૨.—વાયદો કાલનો વીતી ગયોને દીવસ વધારે આજ,

લુ. ૩.—આવ્યો નહીં તે માટે જાણો કરતો હશે ત્યાં રાજ

લુ. ૨.—શાને એની પર દોષ મુકાછો રાકતો તે નીરધાર,
તદબીરની એને ખબરછે તે લાવશે તે આવાર.

(અમકીને)

લુ. ૪.—સાંભલો ભાઈ મને યગના તે ધખકારા સંભલાય,
આવી પુગોને ભાઈ શું વલી સનમુખ હોમો આય

પ્રવેશ હમો. સ્થલ મોહું જંગલ.

અંદકળા**રાગ**

(મોહનજીને મોકલોને મોસાલે)એ રાહ.

સ્વામી મારા ક્યાં બતાવો આ વારે,

(૫૦)

લડેં ભેટ હું જઈને કરારે.—સ્વામી મારા.

પુશી હુંતો થાઉં જોઈ મુજ મનમાં,

જાએ દુઃખ બધા મારા તનનાં.---સ્વામી.

પ્રીતમ વીનાંતો ઘડી નહી ચાલે,

દુઃખ વિયોગનું મને શાલે.---સ્વામી.

તમે કેમ ઉતર મુજને ન આપો,

બતાવી સ્વામી કષ્ટ કાપો.---સ્વામી.

લુટારો ૧ લો રાગ ઝીઝોટી

[કરુણા નીધાણ ઇસ]એ રાહ.

જાએ તમે લ્યો પુશીથી ભેટ અંદર જઈને,

મનજો તમે પ્રીતમ સાથે મનમાં મગ્ન થઈને.

વીયોગે તમારે ઉદાશ બહુ છે,

કેજો અમવતી પ્રણામ ભેટ અંદર લઈને.

[ચંદ્રકલા અંદર જાએછે

લુટારાઓ

રાગ

[ચાલો જોઈએ ઠાઠ માઠ] એ રાહ

લુ. ૪.—કેમ કરું શું હવેતો ક્યો,

લુ. ૧.—હથીઆરજ હાથે લ્યો;

લુ. ૩.—ખુબ એને માર ધ્યો,

લુ. ૨.—એમ તો કરવું ન જો.---કેમ.

(૫૧)

સ્રી કરીને હું રાખું,

લુ. ૧.—એ બોલ તારો ન સાંખું;

લોહીના સ્વાદ ચાખું,

લુ. ૩.—ખરી વાત એમ હું ભાખું.—કેમ.

લુ. ૧.—કાપી ઘરેણા કાઢું સહું,

લુ. ૨.—ભાગ વધારે ન દઉં;

લુ. ૩.—શરખો ભાગ હું પાણુ લઉં,

લુ. ૪.—એ વાતે કબુલ છઉં.

લુટારો ૧લો. બેત

કાપુ મુજ હાથે કરી અહીં છે કોણુ જોનાર,

દુઃખ પહેલાં બહુ આપીને પછી દઉં હું માર.

આકાસવાણી

દુષ્ટ અબલા જાતને શાને આપો દુઃખ,

શમજી ચેતો મન વિશે માત છે સનમુખ.

[એક જન આવે છે.]

જન બેત

પાપી મારા હાથથી જાશે ક્યાં હવે દુર,

ઘણા દીવશના માંસથી ભુખો છઉં ભરપુર.

તેથી મને તમ ઉપરે દયા નથી લગાર,

ઈશ્વર આજ્ઞાથી હવે દઉં તમને હું માર.

(૫૨)

અખલાને દુઃખ દઈ કરી દગાથી લાવા અહીં,
તેથી મને તમ ઉપરે ક્રોધ ચડ્યો છે સહી.
કરો ઇશ્વર ભક્તી તમે છેલો દીવસ છે આજ,
નહી શમજવું મન વીશે કે કરશું વનમાં રાજ.
(ચારેને મારી નાખી અદૃશ્ય થાવું)

અંક ત્રીજો

પ્રવેશ ૧લો સ્થલ રસ્તો.

(જોગીના પોસાકમાં સુકલાક્ષણુ શોધવા નીકલવું)

સુકલાક્ષ

રાગ જંગલો.

(જનો દીલલે કરું એ તેરા)એ રાહ
શોધી થાકો જને હું બધે ઠામ ઠામ ઠામ, [એ વાર]
મુદત પાંચ માસ વીત્યા મને,
પણ નથિ ક્યાંયે પતો તુજ નામ નામ નામ,
પ્રાર્થના પ્રભુ કરું છઉં તારી,
શાને રજડાવે મુને તું આમ આમ આમ.

(૫૩)

મલી જાએ મુને ચંદ્રકલા તો,
પછી થાએ ઘણું મુજ કામ કામ કામ.

સુકલાક્ષ રાગ પીલુનો દાદરો.

(સુનીએ ખાત દીલશે મોરી) એ રાહ.

મેલવ જલદી ચંદ્રકલા અરે મને આવાર,
શાને કરે છે ખુવાર.—મેલવ
દશે દશ શોધ્યા ગુફા પાણુ ગોતી,
પાણુ થાગ ન મુજને લગાર.—મેલવ
થાક્યો પ્રભુ તેથી ખતાવ માર્ગ,
જેથી કંઈ મારો અરે નીકલેજ સાર.—મેલવ

ખેત

પાસેના જંગલ વીશે વીલાપ કોઈ કરે છે,
પલમાં પતીના શોક કરી પછી પ્રભુનુ ધ્યાન ધરે છે
(પરદા ઉપડે છે એક જંગલ માલમ પડે છે)

પ્રવેશ રજા સ્થલ મોડું જંગલ.

(ચંદ્રકલા ગાભરી ખની ચોતરફ જુવે છે કાંઈ
દખતી નથી ત્યારે)

ચંદ્રકલા

રાગ.

(ક્યા સખખ અખ તલક) એ રાહ
શું થયું આ પ્રભુ તે કોઈ હ્યાં મલે નહી,
દજો નિશ્ચયે કીધો તેણે એણું મુજ મનમાં શહી. ટેક

(૫૪)

પાપી દુષ્ટ એ મુજને લાવી છાં દુઃખી કરી,
નાથની મુંદ્રીકા આ રહી ક્યાંચે નથી ગઈ.—શું થ.
નકી મારા નાથનો ઘાત એ દુષ્ટે કર્યો,
અરે પ્રભુ ધીરજ મારી તો વધ ગઈ. —શું થ.
અકળ કળાના નિયંતા નિરાકાર વિંભુ,
ચારે જણાતો મુરદાંઓ થૈ પડ્યા અહી. —શું થ.

અંદકળા રાગ લલીત.

અરર ઓ પ્રભુ આ શું ઘાટ રે,
કયમ કરી મલે પ્રાણનાથ રે.
કયમ પતી વીના દીવસો જસે,
ખખસ લેશ ના શું થયું હશે.
કરૂંજ શું મને નાજ સુજતું,
સુખ અતી પતી શાયે તો હતું.
તે બધું અરે કોણ લઈ ગયું,
વીચોગ તે કરી શુખી શું થયું.

સુકલાક્ષ રાગ કલ્યાણ

[કીસ કદર મેં જો કરું] એ રાહ.

ખરેખરી પતીના વીરહે દુઃખી યાય છે.
પીયુના વીચોગના તો આ શમે શોક ગાય છે.
ચાલ જઈ શ્રવાણ કરું ચીત એક ધ્યાન ધરું,

(૫૫)

અહીંથી જવાય પાધરું રસ્તો સીધો જાય છે.

ચંદ્રકળા રાગ જંગલો

(શુન શીરી પ્યારી જરા કાન દે)એ રાહ.
 પ્રભુ હવે દુઃખથી ઉગારી તું લે ટેક
 પ્રીતમ વીચોગે જુરી મરું છઉં
 તેથી મને તું મેલાવીજ દે—પ્રભુ.
 નથી મેં કર્યોઅપરાધ અકારો,
 એવો દાષ મારો શું છે તે તું કે.—પ્રભુ
 મેલવ પ્રીય તમ નહીં તો મરીશ હું,
 પતી મારા સુદરસેનજ તે.—પ્રભુ

સુકલાક્ષ બેત

પતી મારા સુદરસેન તે,
 એવું નામ લીએ છે એ.
 ત્યારે ખચીત એજ ચંદ્રકલા છે,
 માટે ચાલ જઈ પુંછું બધો હાલ એ.
 અરે પણ શાંભડું હજી તેના મનનો વીસ્તાર,
 પછી જઈ ત્યાં શમજું બધો સાર.

ચંદ્રકલા રાગ.

(યે ચસ્મેકી ફીકર)એ રાહ.
 કરી હું પ્રાર્થના પ્રભુ તુજથી હારી,

(૫૬)

નીદોષ છઉં પ્રભુ શાને નાખે મારી; ટેક
છોડાવે તું પ્રભુ આ દુઃખથી મુજને,
ઘ્યાલુ ઐ પ્રભુ જાઉં બલહારી.—કરી
પતી મારા કૃપાલુ તો હતાને,
કહો કેમ મુજને તો મુકી વીસારી;—ફરી
સુદરસેન મારા ઐ પ્યારા સુદરસેન,
નહી કેમ તમે મુજને શંભાળી.

સુકલાક્ષ

બેત

હવેતો શક રહ્યો નહી જ્યથી જાઉં તેની પાશ,
ઐ કૃપાલુ શહાય થઈ પુરી કરજો આશ.

સુકલાક્ષ

(શાદી તુજકો મુખારક) ઐ રાહે.

બેની પ્રણામ સ્વીકારોને મારા કરું છઉં આવારે,
હરતાં નહી તમે મુજથી રે બાઈ બોલો તમે તો કરારે.
ધર્મના બેન તમે છોજ માંરાં કહોને તમારોજ સાર,
ભદ્રસેન રાજનો પ્રધાન હુતો તેથી ફરવું પડે મારે.
સુદરસેન કુંવરને વિયોગ તમારો ઐ વાતને તે ન વીસારે.

ચંદ્રકલા

બેત.

શું, શું, મુજ પતી તણા પીતાના આ પ્રધાન,
ત્યારે તો હવે મારે દેવું જોઈએ માન.

(૫૭)

પાણુ અરે કેમ જાણું શું શમજું એના મનની વાત
શું વલી ખીજતો આવી નહી હોય ઘાત.

સુકલાક્ષ

ખેત

બેન જાણો મન વીશે દગો નથી લગાર,
અખલાને દુઃખ આપે જે તેને કોણ છે અચાવનાર.
માટે બેન જીવો તમે એધાણી આપું સહી,
માત પીતા તમ તાણા જેના નામ આપું હું અહી.

ચંદ્રકલા

ખેત

વદો તમે સુખે કરી ખતાવો મારું ઠામ,
કોણ માતા કોણ પીતા અને શું છે મારું નામ.
પછી મને તમ ઉપર બેશે દૃઢ વીશવાશ,
વાર તમે હવે નહી કરો શંભલાવો આવાર.
દુઃખ મુજ ઉપર જે પડ્યું તેનો શંભલાવું વીસ્તાર,
અરે પ્રભુએ મુજ ઉપરે પાડ્યો છે બહુ માર.

સુકલાક્ષ

રાગ પ્રભાતીયું

ચંદ્રકલા તમ નામ છે,

ભાનુમતી માતાજી જાણો;

ચંદ્ર વીજયતો પીતા અરે,

સંદેહ મનમાં ન આણો,

સ્વામી સુદરસૈન તમ તાણા.

(૫૮)

ઇચ્છાએ પરણ્યા જેહ;
તમારે વિચાગે તો વળી,
એણે ગાળી છે દહ.
તમ પાશેથી તે તો ચાલયા,
કીધો જંગલ વાસ;
શાયે હતા તે દગો કરી,
માલ લઇ કીધા નીરાશ.
ફરતા હતા તે જંગલ વીરો,
ત્યાં વળી હું જઇ ભાગ્યો;
વિંટી તમારું એધાણ જેહ,
તેના સંદેહ ભાગ્યો.
તાત એનાની આજ્ઞા થકી,
ગયો લઇ ઇરાવતી ગામ;
પછી રે તમને શોધવા,
ફરું છઉં ઠામો ઠામ.
મેઝાપ તમારો તો થયો,
પુરી થઇ મનનીજ ઠામ.
ચોંતા મનથી વીસારીને,
હયો પ્રભુ કેરું નામ.

સુકલાક્ષ

(આહા પુરી ખીલી ચંદા) એ રાહ
 માનો મારી ખરી આ વાત દગો મુજમાં નહી ખરેખાત,
 રાખો યેની હું પર વિશ્વાસ કરે પુરી પ્રભુ તમ આશ.
 વિસારી ધ્યાને મનના વીચાર ચાલોને અરે યેની મારીસાથ

અંદકલા રાગ ઉપર પ્રમાણ

ચાલો હું આવું તમ સાથે દુઃખના તો ઝાડ ઉગ્યા માંથે
 મેલાવો તમે સુદરસેન શાથ કે નેથી પડે ખરી તમ વાત
 પરદા પડે છે

પ્રવેશ ૩ નો. સ્થલ આગલું જંગલ.

(કેટલાક લુટારા પ્રવેશ કરે છે)

લુટારાનો સરદાર

(જીવો પેલી ચંપેલી) એ રાહ
 ન ધીલ વિશે કંઈ શંકા આણી ખેલો તમે શિકાર,
 રમત ગમત જમત પંગત શાથે છે આવાર.
 શી ફિકર છે આ વન વીશે છઉં હું એક રાજ,
 ભલે કોઈ લડવઈઆ આવે હોય તાજ માજ.
 ઢાકર મુજ સાંભી જરાતો જીલિ ન શકે કોઈ,
 છેક ઉરાડું આકાશ સુધી ભલે તે જખ્ખર હોય.

ચંદ્રકલા વસંત તીલકા

લાવ પીયુ તણો લેવા કહે ચીત મારું,
લઉં જટ પતી ભેટ એમ મનં વીચારું.
જીવ મશ ખલે મારો તેથી જટ ચાલો જઈએ,
ભાલ પતી તણી કરી હું ભેડું જઈને.
યમ શમાન લાગે વીચાગ પતીનો મુજને,
લાહ ખલે તનમાં શું કહું પ્રભુ હું તુજને.
લક્ષમાં લેઈ પ્રભુ વિનંતિ પોહોચાડ જલદી,
અરે હવે મુજ રહ્યે કાંઈ ધીરજ નથી.

સુકલાક્ષ બેત.

નીશ્ચીત રહો મન વીશે,
પોહોંચીએ જરૂર આજ;
દીલ વીશે નીર્ભય રહો,
પંથ કાપવા કાજ.

લુટારાનો સરદાર બેત

અરે આ શું અંચબાની વાત,
કોઈ શરશ શીકાર આવે છે ખરેખાત;
અરે પાણુ સાથે સ્ત્રી દખ્ખું છે રૂપે ભંડાર,
ખખરદાર તમો મ્યાન કરો હુથીઆર.

(ચંદ્રકલા તથા પ્રધાન આવે છે)

સુકલાક્ષ

[લખશે લખ જો] એ રાહ

શર્મ જેની દુર કરીને કહો તે ખાવાનું લાડું,
દાસ તો તમારો છઉં તમ કારણે હું વેચાડું.
શી ફીકરમાં છો તમે જાણાવોને મને અરે,
વસ્ત્રો તમને થાક તે માટેજ હું તો કહું છઉં.

અંદ્રકલા રાગ સીતાજીના મહીનાનો

પીયુ પીયુ પોકારું હું મુખે ચીંતા મને તેજ છે,
લખ આવે ઘરેણા જે તે કારણ એજ છે.
ખલ્યું પીયુ વીનાનું આ તન જીવી હવે શું કરું,
રખે પાછો થાએ રે વીચોગ સુરી સુરી હું મરું.
અરે જમાણી ફરકે આંખ રખે કાંઈ વીધન નડે,
મને શુજતું નથી તે કાંઈ અરે કંઈ આવીઅડે.
રખે ચીંતા તેને વીશે આપ કરો મુજ સમ છે
તમે ઉદાશી છેક છો આજ તેમાં કંઈ ભર્મ છે.
લાવ મનનો રહેશે મન માંય ફીકર મુને તે ઘણી,
લક્ષમાં લે પ્રભુ આજ અમારી આ વિનંતી.

સુકલાક્ષ

ખેત.

જેની મને આ જંગલ વીશે, ખીક લાગે છે ખહું;
રાત અધારી ઘાર છે, સાંધન છે વલી રહું.

(૬૨)

જમણી આપની આંખતો, ડાબી ફરકે મુજ;
પ્રભુ શંકટમાંથી ઉગાર, હું પ્રાણી છઉં તુચ્છ.

પ્રવેશ ૩ નો. સ્થલ આગલું જ'ગલ.

લુટારાનો સરદાર ખેત

ખખડદાર ક્યાં જાઓ છો કપડાં ઉતારો આવાર,
શું સમજી આવ્યા હમો, મારા વન મોઝાર
કતલ તમને કરવા તણો, ઈરાદા હતો મન
પરતું આ નારી પર, ફીદાં થયું છે મારું તન.

સુકલાક્ષ

ખેત

કુદ સંભાળ જીભને, શું રાખે તુ વિચાર
ચાલ જલદી તુ ઈશ્વરને, સરાણુ જવા થા તૈયાર
(તેને મારામારી થાય છે જેમાં સુકલાક્ષ લુટારાને મા
રી નાખે છે ચંદ્રકળા ખેભાન થાય છે તેની પાસે જઈને)
ખેતી નિશ્ચિંત રહો, લીધાં છે સહુનાં પ્રાણુ
ચાલો હવે જલદી, તત્કાળે પોહોચીએ ગામ.

ચંદ્રકલા

ખેત

નથી રહી મુજમાં હવે આય
મે જે ન ધારેલું, તે સું થયુ આ હાય
રૂપે મને હરાંન કરી, રૂપથી કુખ નિરધાર

રૂપે સુખી કોઈજ રહે, રૂપ દુખનો ભંડાર
[પડદા ઉપડે છે અને સુંદરસેન પોતાના મહેલમાં
બેઠો ચંદ્રકળાનો વિચોગ યાદ કરે છે.]

પ્રવેશ કથો સ્થલ રસ્તો.

સુંદરસેન

રાગ ઝીઝોટી

કેમ નહીં આવ્યો હજી લઈને પ્રીયા મારી
વેચાગે તો ખરે પ્રીયા, તેં સુઢી ખુઢી વિસારી
“પ્રીયા હું ફરું તું વિના, થૈ ઘેલો નિરધાર-કેમ
“ક્યારે મલીસ તું હવે, વિચારું છઉં આ વાર”
વિચારું છઉં આવાર અરે મુજ પ્રાણથી પ્યારી-કેમ
“અતુર શુકલાક્ષ તુને. લાગી કયમ બહુ વાર”
“વાયદા તારો વિત્તી ગયા, તે નહીં સમજાણો સાર”-કેમ
તહીં સમજાણો સાર, એવકાઈ શું છે આ તારી
“શું તમો નિર્દય થયાં, દયા નથીજ લગાર”-કેમ
“હીંમત હું હારી ગયો, મેલવ પ્રભુ તું નાર”
મેલવ પ્રભુ તું નાર, પ્રીયાનો જખમ છે કારી.—કેમ.

સુંદરસેન

રાગ કલ્યાણ

લઈ જોગીના વેશ પ્રીયા, શોષે તારી હું ફરું,
મલે નહીં મુને તું હાય, તો ખરે હું અહીં મરું-લઈ
પ્યારી પ્યારી પ્યારી શુધ્ધ તેં વિસારી મારી

વિયોગનો જખમ ।રી, વાજ્યો તેથી મસ ખળું-લઘ
 પ્રીતે તો હેરાન કર્યો, અહંકાર પ્રીયા તં હર્યો,
 મળવા તુંને વીચાર સર્યો, કેમ કરી તુજને મલું.-લઘ
 ગમે નહીં આ રાજ મેહેલ, વિખ સમઘે થએલ
 દુખની ચાલીછે રેલ, શી રીતે હવે ઉગર-લઘ

સુદર્શનેન

ખેત

પ્રીયા ! પ્રીયા ! ક્યારે મલશે તું શાણી
 આવીને ક્યારે ગ્રહીશ મુજ પાણી
 વ્રેહ બાણથી, પીડાઉં છઉં હું
 તે શું નહી, જાણતી હો તું
 જાણ્યા છતાં, આ મારા પ્રાણાધાર
 ન બચાવે તું, ત્યારે કોણ બચાવનાર
 આ ઇશ નિયંતા, ન્યાયના ચલાવનાર
 પ્રીયાના વ્રેહબાણથી પીડાઉં છું તે તું તાર
 ચંદ્રકળા, ચંદ્રકળા, આ મુજ પ્રાણ આધાર

ચંદ્રકળા

આવી મારા નાથ, ન થાઓ પીલગીર લગાર. .

(તે બને ખુશીની સાથે મલેછે અને
 સુકલાક્ષને રાજ કંવર ઇનામ આપેછે)

સુંદરસેન

શું મારી પ્રાણુ પ્રીયા, ચંદ્રકળા પોતે તુ
અરેરે આ વખતે, કેવો સુખી છું હું,

ચંદ્રકળા

ઓ મારા નાથ, આ કેવો મેલાપ
આપના વિયોગથી દુઃખ સહ્યાં છે અપાર.
ઓ પ્રભુ કેવો તારો આભાર !
કે મેલવ્યાં તેં અમને પાછાં નિરધાર

સુદરસેન

પ્રીયા આપણને મેલવ્યાં છે, કીરતારે આવાર
તેથી તેની પ્રાર્થના કરો આ ઠાર

સુદ. તથા ચંદ્ર.

(વીજય વીજય થાઓ) એ રાહ
પ્રભુ આ તેં કૃપા કરી, મેલાવ્યાં છે આખરે,
એવું તો આ કીંકર પ્રાણી ખરે આચરે-પ્રભુ

ચંદ્રકળા

પતી વૃતા પાળ્યું સમક્ષ, તારી શાક્ષી છોતું,

સુદરસેન

જાલવ્યું પત્ની વૃત પ્રભુ આજ સુધી મેખરે-પ્રભુ

અંદકલા

તારી કૃપા થકીજ સંકટથી તો હું બચી છું,

સુદરસેન

વિશ્વેસ સાહ્યતા મનેતો, આપની છે ખરે-ખરું

અંદકલા

આખરે તેઓતો પામ્યાં, (“ કરણી પાર
ઉતરાણી,”)

સુદરસેન

વિચાગથી તેં શેવકો, બચાવ્યાંછે આખરે—ખરું

બને સાથે

સત્ય મેવ જ્યયતી, સદા વિભુ થઈ ખરી
દયાશંકર મુખથી એતો, વાણી આચરે—ખરું

આ પુસ્તકમાં મારી જ્ઞાસાની સાથે શમાસિ-
ના સોચને સરખાવતાં સેવકને નમૂતા પુર્વક આજીજી
કરવાની જરૂર જણાય છે કે પ્રથમની મારી ઊત્કંઠા
પ્રમાણે આ પુસ્તકમાં મારાથી પુર્ણ લક્ષ અપાયું ન-
થી શાથી કે છપાવવાનો આરંભ કર્યા બાદ મારી
આરોગ્યતામાં અસાધારણ બીગાડ થયો પરિતાપી તે-
ની છાંયાંથી વિશેષ શ્રમ લેવાને બની શક્યું નહીં.
જેથી ત્વરા સાથે અધીરાઈએ અપુર્ણતાથી ભરપુર
આ પ્રયોગ સમાપ્ત કરેલો છે તેના દાખ ઉપર સર્વ
હાંશીલા સદ્ ગ્રહસ્થોં કૃપાની આંખે જોઈ હરગુજર
કરવા લાયક વિચારશો એવી સેવક અપેક્ષા રાખે છે.

લા૦ શેવક દ. વ.

શાર્દૂલ વિક્રીડત વૃત.

લેખો સંવત ભુમિ યુગ્મ ગ્રહને જોઈ વિક્રમા વર્ષથી,
આદિ પક્ષની દીશ કાર્તિક મહી, ભાવે રૂડા હર્ષથી.
જાણો તે દિવસે ગણાય શુભ મારો જન્મ જુનાગઢે,
યાથે સેવક દાખ માફ કરવા ચુક્યો કરીતા પડે.—૧.

છોકરીઓ ઉપયોગી ગરબા.

(ગોકુળીએ લઈ ચાલો આઘવરાજ)એ રાહ

ભણેા સહિયર શિખ ગ્રહિપુસારી,
 ઉલટ ચિત રાખીને રે. ટેક.
 ભણવાથી લાભ ઘણો થશે બેના
 વધે સુખને સંપત્તી ન્યારી.—ઉલટ
 મા, ખાપની શિખ ગ્રહો તમો બેના,
 વાંચો ચોપડીઓ સારી સારી.—ઉલટ.
 સ્વામીને મદદ કરો તમો બેના,
 જાઓ તે પર વારી વારી.—ઉલટ
 ઘર ખટલો લ્યોને ઉપાડી બેના,
 તજો ચાલ જે હોય નહારી.—ઉલટ
 સાસુ સસરાના ક્રોણ માના તમો બેના,
 તમને નવ કહે વહુછે અકારી.—ઉલટ
 સૌની પ્રીતી સંપાદન કરો બેના,
 કોઈ નવ બોલે છે આ ખારી.—ઉલટ
 શિખ ઉપર ધ્યાન આપશો બેના,
 થઈ પડશે ખરે લાભ કારી.—ઉલટ

વીનવી કહે ઢ્યાશંકર ઝેના,
રૂઠી ગ્રહો સુખકારી.--ઉલટ

(મોઢાલે પધારો માહારાજ માણીગર)એ રાહ
પ્રિતે ભણો ઝેની આજ, ગ્રહો શિખ શુભ મનુષ્યની,
કરો નિજ હસ્તે શુભ કાજ, ગ્રહો શિખ શુભ મનુષ્યની,
સાખી-પતી પરે પ્રીતી કરી તજોને ચાલ કચાલ,
સુખી થશેજ તમે ઘણાં, રાખો સ્વામિપરે અતી વા
હાલ-ગ્રહો શિખ—૧

“શિયલ પાણું” રાખી તમે, તજો મહ ઇજ અહંકાર,
“પુજો પતી તમે પ્રભુ, પદે સમજો લાભ થવાનો
વિચાર.—ગ્રહો શિખ

સસરા સાસુ માખાપને, આપો સરખું માન,
સદા નમ્રતા રાખી, નવ કરવું કદી અભીમાન
—ગ્રહો શિખ

માજો સત્ય સદા તમે, જેથી થાયે સુખ,
સત્ય ગ્રહણ કરશે કદી, નવ દખશે સ્વપ્ને દુઃખ.
—ગ્રહો શિખ

સુખી થવા ઝેના તમે, ભણો ભણતર નિરંધાર,
દુષ્ટ વિચાર એથી જશે, માટે સજો તેના સંગાર.
—ગ્રહો શિખ

ફેળવણી પામી કરી, નવ કરવો જુડ ઉપચાર,

(૭૦)

પતી એક જો સેવશો, રેશે શુભ થવાનો સંજોગ.

—ગ્રહો શિખ

વિનય કરી તમને કહે, દયાશંકર આ વાર,
જો તમો તેમજ પાળશો, સુખ પ્રાપ્ત થશે નિરધાર.

—ગ્રહો શિખ

(રઘુ પતી રામ રહ્યમાં રેજોરે) એ રાહ.

એવું રૂકું ભણવું, કોને નવ ગમેરે—ટેક.

ભણો ખેની ચીત લગાડી તમારું રે,

જેથી ભવિષ્યે, થાશે સારું—એવું

ખનશે વિમળ વાણી તમારીરે,

વાત કદી નવ ગમસે નહારી.—એવું

સદ આચરણ તમ તાણું થાશેરે,

છળ કપટ અહંકાર નાસી જશે.—એવું

નમ્ર વાણી સદા તેથી રેશેરે,

સહુ ડાહ્યાં તમોને કેશે.—એવું.

ભરત ભરતાં આવડશે એ થકી રે,

નવો ઉદ્યોગ સુજશે નક્કી.—એવું.

જુવો નજર કરી સહિ વાતરે,

ભણવાથી થાશે વિખ્યાત.—એવું

વિધ્યાના ખેનો પાર નથી કંઈ રે,

માટે તે વિષે નવ લખું અહીં.—એવું

(૭૧)

કહે દયાશંકર ચીતે ધરજે રે,
થાવા સુખી બેના તમે ભણ્યો.—એવું.

રાગ ઉપર પ્રમાણ

એક ચરણ વધારીને ગાવું

ભણા બેની રૂકું તમારું વીચારીરે,
એવી વિનંતી છેજ અમારી.—ભણા.
શિખાય તેટલું શિખી જાઓરે,
ભણી સંસાર પ્રેમે ચલાવો રે;
પતીનાં વહાલાં થાઓ.—ભણા.
રૂઢ રાખો મેતાજની શિખરે,
નવ બોલવું જુકું નક્કીજ રે;
રાખો જગકર્તાની ખીક.—ભણા.
સાચવી રાખો શિયળ સદા તમે રે,
રહો નિરમલ બેના મન તમે રે;
એવી પ્રાર્થના છે આ સમે.—ભણા
પ્રભુ ભજને સદા મન રાખો રે,
વાણી સત્ય બેના મુખે ભાષો રે;
સ્વાદ ભણતરના પ્રેમે ચાષો.—ભણા
એમાં ચડતી તમારી થાશે રે,
કહે દયાશંકર કબૂત જાશે રે;
સ્વામી પર અતી પ્રીતી બંધાશે.—ભણા

(૭૨)

[સ્વસ્તિ શ્રીરે સ્નેહપુશ્પ સ્થાન] ઐ રાહ.

ભણો ભણો રાખી શુધ ચીત, યેના ભણુનારી રે.
 જેમાં રહેલછે તમ હિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 ટાળો ટાળો ખોટી સઉ રીત, યેના ભણુનારી રે.
 રાખો સ્વામી પરે અતી પ્રિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે,
 વાંચો વાંચોને પુસ્તક નીત, યેના ભણુનારી રે.
 આવશે શુભ ગુણ ખચીત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 તનો તનો જે વાત નિંદીત, યેના ભણુનારી રે.
 રહો સ્વભાવે સદા શિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે,
 થાશે થાશે જે વાતો લખીત, યેના ભણુનારી રે.
 માટે નવ થાવું તેમાં ચક્રિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 ડરો ડરો કરતાં વિપરીત, યેના ભણુનારી રે.
 દુઃખ સહેવું થઈ નિશ્ચિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 રાખો રાખો મોટાની રીત, યેના ભણુનારી રે
 દયાશંકરની વીનંતી, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે.

